

АНОТАЦІЯ

Хімич В. Л. **Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності.** – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» Хмельницький національний університет, Хмельницький, 2020.

У дослідженні здійснено теоретичне узагальнення та вирішено наукове завдання щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності.

З'ясовано, що актуальність розглянутої проблеми підтверджується змінами вимог суспільства до особистості вчителя фізичної культури, який має бути активним, творчим, прагнути до самовдосконалення.

Обґрунтовано основні принципи, закономірності й методологічні підходи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності.

Уточнено сутність поняття «підготовка майбутніх учителів фізичної культури» як процесу, що передбачає формування професійної спрямованості особистості, засвоєння нею сукупності теоретичних знань, формування практичних умінь і навичок, накопичення досвіду, результатом якого є готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності.

Встановлено, що готовність майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності – це інтегральне особистісне утворення, що містить знання сутності народної хореографічної діяльності, характеризується зацікавленістю студентів та їх активною участю у творчій діяльності, застосуванням необхідних професійно-педагогічних умінь та навичок.

Обґрунтовано структуру готовності майбутніх вчителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва в єдності її компонентів: мотиваційно–ціннісного, когнітивного і діяльнісного.

Ураховуючи напрацювання науковців і компонентний склад готовності майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва, визначено критерії її сформованості, зокрема: особистісний, змістовий і творчий. Диференційовано рівні (високий, середній, низький) готовності майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності.

Проведено діагностику аналізованого процесу визначено й науково обґрунтовано педагогічні умови, спроектовано модель підготовки майбутніх учителів до використання засобів народного хореографічного мистецтва (лексика народного танцю, хореографічні композиції, рухи народних танців, музика).

Ураховуючи результати аналізу наукової літератури, досвіду роботи закладів вищої освіти, результатів констатувального етапу експерименту щодо підготовки майбутніх учителів до використання засобів народного хореографічного мистецтва, визначено педагогічні умови: формування позитивної мотивації майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності; удосконалення змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури на основі впровадження міждисциплінарного спецкурсу «Танцювальний хортинг»; використання інноваційних методів навчання у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності.

Теоретично обґрунтовано авторську модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у єдності її складових: цільової, теоретико-методологічної, організаційно-змістової та діагностично-результативної.

У цільовому блоці моделі відображено соціальне замовлення суспільства на підготовку конкурентоздатних і висококваліфікованих учителів фізичної культури, мета і завдання освітньої діяльності.

Теоретико-методологічний блок містить методологічні підходи (культурологічний; компетентнісний; системний; особистісний; діяльнісний; аксіологічний (ціннісний); міждисциплінарний, етнопедагогічний) і принципи організації підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності.

В організаційно-змістовому блоці моделі конкретизовано зміст, форми, методи і організацію підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності.

Діагностично-результативний блок моделі репрезентує очікувані результати впровадження педагогічних умов шляхом виявлення рівнів (високий, середній, низький) готовності майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності; а також результат цього процесу – позитивну динаміку готовності майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності.

За результатами формувального етапу експерименту підтверджено дієвість запропонованих педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності.

Його методика охоплювала сукупність комплексних і системних педагогічних заходів впливу на майбутніх учителів фізичної культури з метою поетапного формування в них усіх компонентів готовності до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності.

Статистичну значущість виявлених у результаті аналізу змін у рівнях готовності майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності експериментальної і контрольної груп підтверджено відповідною

математичною обробкою одержаних даних за допомогою критерію кутового перетворення Фішера ϕ^* .

Доведено, що впровадження педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності сприяло статистично значущим змінам.

Удосконалено навчально-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності, зокрема розроблено: авторський спецкурс «Танцювальний хортинг»; методичні рекомендації «Ритміка і хореографія: методичні вказівки до вивчення дисципліни та самостійної роботи для студентів спеціальностей 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)» і 017 «Фізична культура і спорт»».

Для підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури та забезпечення урізноманітнення практики викладання у закладах середньої освіти укладено методичний посібник «Методика вивчення варіативного модуля «Танцювальний хортинг» для закладів загальної середньої освіти, розроблений авторським колективом і схвалений Міністерством освіти і науки України (Протокол № 2 від 01.07.2019р.), варіативний модуль «Танцювальний хортинг» для загальноосвітніх навчальних закладів 10–11 класів (рівень стандарту); навчальну програму для гуртків фізкультурно-спортивного та оздоровчо-прикладного спрямування загальної середньої освіти «Народний танець», схвалену для використання Міністерством освіти і науки України; методичний посібник для закладів загальної середньої освіти для вивчення варіативного модуля «Танцювальний хортинг», розроблений у співавторстві.

Ключові слова: підготовка майбутніх учителів фізичної культури, народне хореографічне мистецтво, готовність до професійної діяльності, засоби народного хореографічного мистецтва, педагогічні умови.

ANNOTATION

Khimich V. L. Training of future Physical Training teachers for using means of folk choreographic art in professional activities. – Manuscript rights preserved.

The thesis is submitted for acquiring a scientific degree of Doctor of Philosophy in the area of expertise 01 – education/pedagogy in specialization 011 – educational, pedagogical sciences, Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi, 2020.

The research makes theoretical generalization and accomplishes the scientific task in training future Physical Training teachers for using means of folk choreographic art on professional activities.

It is elucidated that applicability of the examined problem is justified by changes of demands of the society to the personality of a Physical Training teacher who is supposed to be active, creative, striving for self-improvement.

The research substantiates the main principles, consistent patterns and methodological approaches of training future Physical Training teachers for using means of folk choreographic art in professional activities.

It clarifies the essence of the concept “training of future Physical Training teachers” as the process that provides professional orientation of a personality, their acquiring of accumulated theoretical knowledge, formation of practical skills, gaining experience resulting in readiness of future Physical Training teachers for professional activities.

It is determined that readiness of future Physical Training teachers for using means of folk choreographic art in professional activities is an integral personal entity comprising knowledge of the essence of folk choreographic activity and is characterized with application of necessary professional and pedagogical skills and means of their usage.

The research substantiates the structure of readiness of future Physical Training teachers for using means of folk choreographic art in integrity of its components: motivational and axiological, cognitive and activity-oriented.

Taking into consideration best practices of scientists and composition of the readiness of future Physical Training teachers for using means of folk choreographic art, there were determined criteria of its formedness including incentive, content-related and creative. There were differentiated the levels (high, medium, low) of readiness of future Physical Training teachers for using means of folk choreographic art in professional activities.

There was made the diagnosis of the analyzed process, were identified and scientifically grounded pedagogical conditions and was designed the model of training future Physical Training teachers for using means of folk choreographic art (lexis of a folk dance, choreographic compositions, movements of folk dances, music).

Taking into consideration the results of the analysis of scientific literature, work experience of higher educational institutions, results of the ascertaining stage of the experiment concerning training of future Physical Training teachers for using means of folk choreographic art, there were determined the following pedagogical conditions: formation of positive motivation of future Physical Training teachers for using means of folk choreographic art in their professional activities; updating of the contents of educational and instructional materials of the educational process of future Physical Training teachers and implementation of an interdisciplinary special course "Dancing khorting"; usage of innovative methods of training future Physical Training teachers for using means of choreographic art in their professional activities.

There was theoretically grounded an authoring model of training future Physical Training teachers for using means of folk choreographic art in unity of its components: target, theoretical and methodological, organizational and content, diagnostically resultative.

The target block of the model reflects social demand of the society for training competitive and highly qualified Physical Training teachers, aims and tasks of educational activities.

Theoretical and methodological block comprises methodological approaches (cultural; competency-based; system; personality-oriented; activity-oriented; axiological; interdisciplinary; ethno-pedagogical) and principles of organizing the process of training future Physical Training teachers for using means of folk choreographic art in their professional activities.

Organizational and content block specifies content, forms, methods and organization of training future Physical training teachers for using means of choreographic art in professional activities.

Diagnostically-resultative block of the model represents the anticipated results of implementation of pedagogical conditions by identifying the levels (low, medium, high) of formedness of future Physical Training Teachers for using means of folk choreographic art in their professional activities as well as the result of this process which is positive dynamics of readiness of future Physical Training Teachers for using means of folk choreographic art in their professional activities.

According to the results of the forming stage of the experiment, there was confirmed the efficacy of the suggested pedagogical conditions of training of future Physical Training teachers for using means of folk choreographic art in their professional activities. Its methodology encompasses combination of complex and system pedagogical measures of influence on future Physical Training teachers aiming at their gradual formedness of all the components of readiness for using means of folk choreographic art in their professional activities.

Statistical importance of the discovered changes in the levels of formedness of readiness of future Physical Training teachers for using means of folk choreographic art in their professional activities of the experimental and reference groups was validated by corresponding mathematical processing of the received data via linear discriminant Fisher's criterion ϕ^* . It was proved that implementation of pedagogical conditions of training future Physical Training teachers for using means of choreographic art in their professional activities contributed to statistically significant changes.

There were elaborated educational and instructional materials for training future Physical Training teachers for using means of folk choreographic art in their

professional activities including the special course “Dancing khorting”; methodological recommendations “Eurhythmics and Choreography”: methodological recommendations for teaching the discipline and independent study of students of the specialty 014.11 “Secondary Education (Physical Training)” and 017 “Physical Training and Sport”.

In order to improve the skills of physical education teachers and to diversify teaching practices in secondary education, a manual "Methods of studying the variable module" Dance Khorting" for institutions of secondary education was developed by the authoring team and approved by the Ministry of Education and Science of Ukraine (Minutes № 2 from 01. 07. 2019), there was worked out the variable module "Dance Khorting" for secondary schools of 10-11 grades (standard level); the curriculum for clubs of physical education and sports with health and applied orientation of general secondary education "Folk Dance" was approved for use by the Ministry of Education and Science of Ukraine; the handbook for general secondary education institutions for studying the variable module "Dance Khorting" was developed in co-authorship.

Key words: training of future Physical Training teachers, folk choreographic art, readiness for professional activities, means of folk choreographic art, pedagogical conditions.